

Т. К. Шанбай

Абай

АБАЙ (Абай Құнанбаев; 29. 07(10. 08). 1845, кочів'я у Чингізьких горах, нині с. Караул Семипалат. обл., Казахстан – 23. 06 (06. 07). 1904, там само) – основоположник нової казахської літератури, поет-просвітитель, композитор. Автор сатир. творів «Күлембайға» («Кулембако», 1888), «Мөз болады болысың арақағ ұлық қаққанға» («Управитель начальству радий», 1889) та ін., в яких засуджує соціальне зло. У пое-мах «Масғұд» («Масгуд»), «Ескендір» («Іскандер»), «Әзім туралы аңыз» («Сказання про Азіма») виражені просвітн. ідеали справедливості. Автор циклу про пори року, в якому показав єдність і взаємозв'язок людини та природи; віршів про призначення поета та поезії, де виступає прихильником актив. мистецтва, що примножує і утверджує духовне багатство народу, виховує й окриляє людей. А. ввів нові для казах. літ-ри поет. форми: шестивірш і восьмивірш – «Сегіз аяқ» («Восьмивірш», 1889), збагатив ритміку вірша. У філос.-дидакт. циклі «Өсиет» («Повчання», 1890–98, опубл. 1918) порушив історичні, пед., правові теми. А. відтворює побут казахів, змальовує зворушл. образ жінки «Көзімнің қарасы» («Ти – зіниця очей моїх», 1891), стає на її захист. Твори А. сповнені роздумів про істор. долю рідної землі. Багато своїх віршів поклав на музику. Образ А. створено в романі [М. Ауезова](#) «Абай жолы» («Шлях Абая»), де він постає як утілення найглибшої духов. сутності казах. народу, його «духовне око». За життя поета тільки декілька віршів було надрук. на сторінках газет. Лише через п'ять років після смерті А. в С.-Петербурзі вийшла зб. його творів «Қазақ ақыны Ибраһим Құнанбаевтың өлендері» («Вірші казахського поета Ібрагіма Кунанбаєва», 1909). Ім'ям А. названо Держ. премію Казахстану в галузі літ-ри. 1995 за підтримки ЮНЕСКО відзначено 150-річчя від дня народж. А. Укр. мовою окремі твори А. переклали Б. Степанюк, В. Забаштанський, С. Йовенко, С. Тельнюк, В. Коломієць.

Основні твори

укр. перекл. – Поезії. К., 1974.

Рекомендована література

1. Сильченко М. С. Творческая биография Абая. Алма-Ата, 1957;
2. Дзюба І. «Духовне око» казахського народу // Творець вічних цінностей. К., 1997.

Бібліографічний опис:

Абай / Т. К. Шанбай // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. – К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2001. – Режим доступу:

<https://esu.com.ua/article-42138>

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).